

До спеціалізованої вченої ради ДФ 64.055.002
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ВІДГУК

офіційного опонента

докторки економічних наук, професорки

Шевченко Людмили Степанівни

на дисертаційну роботу Дем'яненко Аліни Анатоліївни

«Аналітичне забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку»

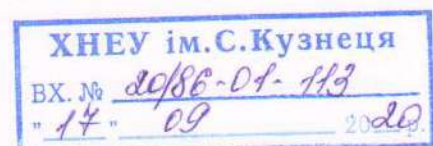
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Актуальність обраної теми.

Концепція людського розвитку набула особливого поширення в останнє десятиріччя ХХ ст. Ідеться про загальноцивілізаційний процес зростання людських можливостей – того, що люди можуть зробити і чого вони можуть досягти за певного ступеня свободи життєвого вибору. Концепція зосереджує увагу на реалізації ключових цілей (можливостей) для людини: прожити максимально довге й здорове життя; набути знання, необхідні для активної й бажаної діяльності; мати доступ до засобів існування, що забезпечують гідний рівень життя в межах людських доходів і споживання. Лише на такій базі виникають політичні й соціальні свободи, гарантії захисту людських прав.

Однак багато аспектів людського розвитку залишаються не дослідженими. Зберігається необхідність формування сучасного наукового уявлення про економічну природу, чинники та закономірності людського розвитку. Особливого наукового й практичного значення набуває подальший розвиток концепції *безпеки людського розвитку*, зокрема розроблення методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування аналітичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку. Саме це і є метою дисертації Дем'яненко А. А., підтверджуючи її своєчасність та актуальність.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Основний напрям наукових досліджень Дем'яненко А. А. – аналітичне забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку – пов'язаний із планами науково-дослідних тем кафедри економіки та соціальних наук та тематичними напрямками Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, зокрема з:

1) госпдогвірною науково-дослідною роботою за темою «Вплив діяльності домогосподарств на формування безпеки людського розвитку» (номер державної реєстрації 0117U000986). Здобувачкою розроблено підрозділ «Безпека людського розвитку як основа його стабільності», в межах якого проаналізовано основні підходи до визначення феномена «безпека», розглянуто особливості формування людської безпеки як частини цілісної парадигми людського розвитку та її переосмислення як нової теорії глобальної безпеки; проведено аналіз понять «людський розвиток» і «людська безпека»;

2) кафедральною науково-дослідною роботою за темою «Перспективи розвитку економіки праці та соціальної сфери в Україні» (номер державної реєстрації 0117U007538). Здобувачкою розроблено розділ «Науково-теоретичні аспекти формування безпеки людського розвитку в умовах соціально-економічної нестабільності», в межах якого визначено й обґрунтовано основні передумови формування й широкого розповсюдження концепції людського розвитку, узагальнено й визначено основні підходи до дослідження поняття «людський розвиток»;

3) кафедральною науково-дослідною роботою за темою «Новітні тренди соціальної політики у контексті людського розвитку» (номер державної реєстрації 0118U007181). Здобувачкою розроблено розділ «Аналіз та оцінка стану людського розвитку в Україні», де здійснено аналіз статистичних даних щодо динаміки основних показників людського розвитку.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, методичні підходи та рекомендації, що містяться у дисертації Дем'яненко А. А., мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що зумовлено глибоким та якісним аналізом значного за обсягом переліку вітчизняних і закордонних, наукових і статистичних джерел інформації (326 найменувань, с. 231-265) із питань аналітичного, інформаційного та методичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку.

Мета роботи досягнута. Завдання розкривають зміст мети, сформульовано точно, виконано в повному обсязі. Послідовність проведеного дослідження та викладення матеріалу є логічною.

Використання методів для реалізації поставлених завдань є коректним. Дисертанткою використано сукупність сучасних методів наукового дослідження, зокрема історичний метод (с. 29-36), метод морфологічного аналізу (с. 37-40, додаток А), метод аналізу та синтезу (с. 41-44, с. 55, с. 61-67, с. 88-102, с. 137, додаток Б), абстрактно-логічний метод (с. 179-189), методи економіко-статистичного аналізу й метод групувань (с. 130-131, с. 150-151, с. 110, с. 112-116), метод кластерного аналізу (с. 166-170), метод експертного оцінювання (с. 126-129, с. 152-157, додаток Ж, додаток З), метод кореляційного аналізу (с. 164-165); метод таксономічного аналізу (с. 130, с. 210-216, додаток Ж, додаток Л, додаток М).

Положення, висновки та рекомендації дисертації Дем'яненко А. А. відзначаються достовірністю та науковою новизною, доповнюють і розвивають теорію людського розвитку.

4. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз змісту роботи та публікацій Дем'яненко А. А. дає підстави стверджувати, що запропоновані розробки мають наукову новизну та засвідчують особистий внесок здобувачки в розвиток теоретичних і

методичних положень і рекомендацій щодо формування аналітичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку.

У першому розділі дисертації викладене вирішення таких завдань:

узагальнити теоретичні положення людського розвитку;

поглибити змістовне наповнення поняття «безпека людського розвитку»;

систематизувати підходи до аналітичного забезпечення оцінювання людського розвитку та визначити їх недоліки;

Вирішення окреслених завдань відрізняється науковою новизною:

дістало подальший розвиток визначення поняття «безпека людського розвитку» (підрозділ 1.2, с. 46-68). Його особливість полягає у застосуванні процесного підходу та трактуванні як «стану динамічної рівноваги процесу розширення можливостей і свобод людини з метою збереження існуючого рівня та забезпечення задоволення зростаючих потреб, а також реалізації потенціалу, що постійно накопичується у процесі розвитку, для досягнення гідного рівня життя за умов мінімального впливу загроз». З метою чіткого розуміння сутності безпеки людського розвитку та унікальності цього процесу проведено порівняльний аналіз близьких за своєю сутністю, але різних за метою, завданнями та об'єктом дослідження, понять «людський розвиток», «людська безпека», «соціальна безпека» та «безпека людського розвитку».

Також у межах цього наукового результату узагальнено теоретичні аспекти поняття людського розвитку: визначено історичні, економічні, соціальні та інституціональні передумови формування й широкого розповсюдження концепції людського розвитку; проведено морфологічний аналіз поняття «людський розвиток», який дав змогу систематизувати теоретико-методологічні ознаки сутності й змісту людського розвитку, зробити висновок щодо специфіки процесу розширення людських можливостей; здійснено аналіз існуючих трактувань сутності людського розвитку, що дозволило виділити такі підходи до визначення поняття

«людський розвиток», як: процесно-цільовий, системний, концептуальний, ресурсний, гармонізаційний і структурний (підрозділ 1.1, с. 29-46).

На основі проведеного аналізу та систематизації підходів до аналітичного забезпечення оцінювання людського розвитку визначено основні недоліки, які було враховано в процесі модифікації традиційного Індексу людського розвитку для оцінки його рівня в Україні в регіональному вимірі.

Результат опубліковано в статті фахового наукового видання категорії В:

Маркова Н. С., Дем'яненко А. А. Теоретичні аспекти безпеки людського розвитку. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 8–13. (Index Copernicus).

Окремі елементи наукової новизни містяться в публікаціях:

Дем'яненко А. А. Передумови формування концепції людського розвитку. *Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кропивницький, 11 квітня 2018 р.)*. Кропивницький: «Ексклюзив-Систем», 2018. С. 241–244.

Nazarova G. V., Nazarov N. K. & Demianenko A. A. Human development in the context of the formation of social economy. *International Congress on Business and Marketing: Proceedings of the International Congress on Business and Marketing (Turkish, Istanbul, 29 November – 01 December, 2018)*. Istanbul: Maltepe University, 2018. P. 2–6.

Назарова Г. В., Дем'яненко А. А. Теоретичні аспекти визначення сутності поняття «безпека». *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця: матеріали щорічної міжнародної наукової конференції (Харків, 31 травня – 1 червня 2018 р.)*. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. С. 109–110.

Дем'яненко А. А. Підходи до визначення сутності поняття людського розвитку. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця: матеріали щорічної міжнародної наукової конференції (Харків, 1–2 червня 2017 р.)*. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. С. 57–60.

У другому розділі дисертації вирішено такі завдання дослідження:

запропонувати модифіковану модель вимірювання людського розвитку, яка б враховувала проблеми сучасних підходів до оцінювання людського розвитку;

розробити процедуру ідентифікації домінантних загроз безпеки людського розвитку та складу їх показників.

Вирішення зазначених завдань відрізняється науковою новизною. Так, особливістю запропонованого Модифікованого Індексу людського розвитку (підрозділ 2.2) є включення додаткової складової «Інформаційно-комунікаційні технології», оновленні системи показників за складовими «Знання» та «Екологія» відповідно до вітчизняних умов розвитку суспільства та способу визначення вагових коефіцієнтів для розрахунку інтегрального індексу. Використання запропонованої моделі вимірювання дозволило усунути низку ідентифікованих недоліків, що виникають при оцінюванні людського розвитку.

Уперше розроблено процедуру ідентифікації домінантних загроз по кожній складовій безпеки людського розвитку з визначенням складу показників-індикаторів домінантних загроз (підрозділ 2.3, с. 143-171). Проведений кластерний аналіз за визначеним здобувачкою складом показників-індикаторів дозволив виділити шість кластерів, які відрізняються між собою. Одержані результати дослідження є підґрунтям для формування рекомендацій щодо формування політики у сфері безпеки людського розвитку, що враховує регіональні особливості прояву домінантних загроз.

Результат опубліковано у виданні, віднесеному до третього квартилю (Q 3) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank або Journal Citation Reports (публікація, що реферується в Scopus:

Nazarova G., Jaworska M., Nazarov N., Dybach I. & Demianenko A. Improvement of the method measuring the security of human development: case of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2019. 17(4). P. 226–238. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(4\).2019.19](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(4).2019.19).

Окремі елементи наукової новизни містяться в публікаціях:

Дем'яненко А. А. Класифікація загроз безпеки людського розвитку. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Харків, 3–4 березня 2020 р.). Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. С. 162–163.

Волюков В. В., Дем'яненко А. А. Класифікація загроз у сфері житлово-комунального господарства у контексті безпеки людського розвитку. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2018. № 6(145). С. 19–23.

У третьому розділі дисертації викладене вирішення трьох завдань:

удосконалити механізм формування аналітичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку;

обґрунтувати модель організаційно-комунікаційного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку;

розробити методичний підхід до оцінювання безпеки людського розвитку.

Виконання цих завдань має три пункти наукової новизни.

По-перше, **удосконалено механізм формування аналітичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку** (підрозділ 3.1, с. 174-188). Функціонування удосконаленого здобувачкою механізму спрямоване на підвищення якості проведення комплексного оцінювання безпеки людського розвитку, що дає змогу надалі створити основу для прийняття рішень із мінімізації впливу домінантних загроз та досягнення високого рівня безпеки людського розвитку.

Результати опубліковано в періодичному науковому виданні Польщі (видання реферується в наукометричній базі даних Index Copernicus):

Дем'яненко А. А. Механізм формування аналітичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2020. № 53 (1). Р. 9–15.

Окремі елементи наукової новизни містяться в публікаціях:

Nazarova G. V., Nazarov N. K., Demianenko A. A. Approach to analytical support for assessing the security of human development. *Scientific bulletin of Polissia*. 2018. № 2 (14). P. 210–215. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-1-2\(14\)-210-215](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2018-1-2(14)-210-215) (Index Copernicus).

Дем'яненко А. А. Теоретичні аспекти аналітичного забезпечення при оцінюванні процесу безпеки людського розвитку. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 29–30 березня 2018 р.). Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. С. 145–147.

По-друге, дістала подальший розвиток структурно-логічна модель організаційно-комунікаційного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку (підрозділ 3.2, с. 188-206), яка, на відміну від існуючих, передбачає взаємодію між органами законодавчої, виконавчої влади та місцевого самоврядування з метою вчасного виявлення впливу дестабілізуючих чинників безпеки людського розвитку. Це дозволило здобувачці обґрунтувати доцільність створення відділу безпеки людського розвитку.

Результат опубліковано в трьох публікаціях:

Demianenko A. Improvement of organization and communication model of support of human development security in Ukraine. *Research and Practice: Collection of scientific articles*. Lardy Publishing House, Paris, France, 2019. No 1. P. 15–22.

Дем'яненко А. А. Інституціональні аспекти формування безпеки людського розвитку. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали щорічної міжнародної наукової конференції (Харків, 31 травня – 1 червня 2019 р.). Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. С. 307–308.

Дем'яненко А. А. Організаційне забезпечення безпеки людського розвитку на міжнародному рівні. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку міжнародних економічних відносин і світового господарства*: матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 19–20

квітня 2019 р.). Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2019. С. 48–51.

По-третє, удосконалено методичний підхід до оцінювання безпеки людського розвитку (підрозділ 3.3, с. 206-221). Оригінальність запропонованого методичного підходу до вимірювання безпеки людського розвитку полягає в поетапному трирівневому оцінюванні безпеки людського розвитку за складовими «Довголіття», «Знання», «Добробут», «Екологія» та «Інформаційно-комунікаційні технології», скоригованими на коефіцієнти загроз за кожною складовою. Результатом розрахунку Індексу безпеки людського розвитку є встановлення об'єктивного рівня безпеки людського розвитку регіону, що створює інформаційне підґрунтя для своєчасного виявлення загроз та мінімізації їх негативного впливу. Важливо, що розроблений Індекс безпеки людського розвитку ґрунтується на розрахунку модифікованого здобувачкою індексу людського розвитку (підрозділ 2.2), скоригованого з урахуванням домінантних загроз за кожною складовою.

Результат опубліковано в трьох публікаціях:

Дем'яненко А. А. Розробка системи показників оцінювання безпеки людського розвитку. *Збірник наукових праць «Управління розвитком»*. 2018. №2 (192). С. 102–110.

Nazarova G., Volikov V., Demianenko A. Modification of the human development index in Ukraine in the regional aspect. *Web of Conferences*. 2019. 67. 06037. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196706037>.

Дем'яненко А. А. Особливості формування системи показників для оцінювання безпеки людського розвитку. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 18–19 березня 2019 р.). Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. С. 175–177.

Отримані Дем'яненко А. А. наукові результати мають наукову новизну, є достатньо обґрунтованими та широко представлені науковій спільноті в

публікаціях та під час участі в міжнародних науково-практичних конференціях.

5. Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Теоретична цінність розробок дисертантки полягає в тому, що вони збагачують економічну науку здобутками з аналітичного забезпечення безпеки людського розвитку. У дисертації розкрито передумови формування й широкого розповсюдження концепції людського розвитку, сформульовано нові підходи до визначення поняття «людський розвиток», уточнено визначення сутності поняття «безпека людського розвитку». Здійснено розвиток інструментарію оцінювання безпеки людського розвитку, враховуючи домінантні загрози.

Теоретичні положення дисертаційної роботи використано з метою поглиблення теоретичного забезпечення навчального процесу на кафедрі економіки та соціальних наук Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця при викладанні навчальних дисциплін «Розвиток персоналу» (підготовка магістрів за спеціальністю 051 «Економіка» освітньої програми «Управління персоналом та економіка праці») та «Людський розвиток» (підготовка бакалаврів за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення» освітньої програми «Управління соціальною сферою») (довідка № 19/86-09-145/1 від 05.11.2019), що є підтвердженням теоретичної цінності окремих результатів дисертаційної роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання в діяльності підприємств, установ та організацій. Так, запропонований авторкою методичний підхід до оцінювання безпеки людського розвитку використовується в діяльності Державного підприємства «Завод імені В. О. Малишева» (довідка № 317/46 від 22.10.2019). Представлені в дисертації результати й пропозиції щодо аналітичного забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку мають практичне значення й використовуються в діяльності Головного управління статистики

у Харківській області (довідка № 01/03/63 від 28.10.2019). Розробки з питань ідентифікації домінантних загроз безпеки людського розвитку були реалізовані в діяльності Громадської організації «Чисте довкілля Слобожанщини» (довідка № 109 від 01.11.2019).

6. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях.

За результатами дисертації здобувачкою опубліковано 24 наукові праці. Серед них: 1 стаття у виданні, віднесеному до третього квартилю (Q 3) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank або Journal Citation Reports (публікація, що реферується в Scopus); 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до ОЕСР та ЄС; 1 публікація у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до ОЕСР та ЄС; 6 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 14 публікацій за матеріалами конференцій.

Перелік опублікованих статей та тез доповідей дозволяє констатувати, що Дем'яненко А. А. виконала вимоги пунктів 9, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а також Наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 № 1220». На підставі зазначеного апробацію результатів дисертації Дем'яненко А. А. слід вважати достатньою.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація здобувачки Дем'яненко А. А. містить анотацію, зміст, перелік умовних позначень, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності відповідно до поставлених завдань. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. № 40 зі змінами від 31.05.2019 р.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Дем'яненко А. А., зверну увагу на окремі положення, які потребують подальшого розвитку.

1. Дисертація містить глибокий науковий аналіз понять «людський розвиток», «людська безпека», «безпека людського розвитку» та «соціальна безпека» (підрозділи 1.1 та 1.2). Однак зміст поняття «безпека людського розвитку», на мій погляд, можна було б розкрити через більш широкий комплекс складників. До останніх можна віднести: демографічну безпеку, безпеку людини в сфері охорони здоров'я, освітню безпеку, безпеку зайнятості та трудового життя, безпеку в сфері формування доходів, продовольчу безпеку, безпеку людського розвитку в житлово-комунальній сфері, духовну, політичну та особисту безпеку людини.

2. На початку 2000-х рр. дослідники приділяли увагу не тільки критеріям та показникам (індикаторам) безпеки людського розвитку, а й обґрунтуванню граничних позначок стану життєдіяльності, за межами яких настає загроза руйнації системи безпеки людського розвитку. Останні, як правило, встановлювалися експертним шляхом і найчастіше для розвинених країн, з якими потім порівнювалися національні показники безпеки. Цікаво було б знати ставлення дисертантки до необхідності розрахунків граничних значень безпеки людського розвитку та використання такого методичного підходу загалом.

3. Людський розвиток здійснюється циклічно. Найбільш очевидно зміни в людському розвитку проявляються під час довгих циклів («довгих хвиль» М. Кондратьєва, К-циклів). Довгострокові циклічні коливання впливають на рівень зайнятості, організацію виробництва та управління, екологію, соціально-культурну, наукову сферу, процес праці та інші аспекти людського розвитку. Причому циклічно-хвильовий механізм оновлення соціально-економічної системи не тільки надає людському розвитку нових імпульсів, а й генерує ризики, здатні унеможливити цей процес. У зв'язку з цим актуалізується вивчення та використання К-циклів для забезпечення людського розвитку.

4. У дисертації обґрунтовується використання експертного методу оцінювання безпеки людського розвитку. Це правильно, але потрібно йти далі та ставити питання про проведення національного форсайту з цього питання. Тим більше, що вітчизняні науковці вже напрацювали відповідний аналітичний інструментарій. Так, фахівці «ВікіСітіНоміки», оргкомітет Human Capital Forum та Київська Бізнес Школа у червні-жовтні 2012 р. виконали форсайт-дослідження «Людський капітал України 2025». У 2018 р. відбулося загальноукраїнське експертне опитування з проблем соціальної безпеки під керівництвом заступника директора Інституту економіки промисловості НАН України д.е.н., професора Новікової О. Ф. Результати форсайту дозволили б узагальнити думку вчених і практиків та напрацювати довгострокові завдання щодо забезпечення людського розвитку в Україні.

5. Наукові дослідження такої тематики й такого рівня повинні мати виходи на економічну політику держави. Причому йдеться не про аналіз існуючих стратегій і державних програм як джерел інформації для дисертації, а про формулювання пропозицій до змісту самих національних стратегій і програм. Убезпечення людського розвитку має бути одним із складників національної стратегії економічного розвитку.

Наведені зауваження, втім, жодним чином не знижують теоретичне та прикладне значення дисертаційної роботи, а слугують рекомендаціями для подальших досліджень авторки.

9. Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Дисертація Дем'яненко Аліни Анатоліївни «Аналітичне забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку» виконана на достатньо високому рівні, є завершеною кваліфікаційною науковою працею, містить теоретичні положення, методичні підходи й практичні рекомендації, які в сукупності дають змогу здійснити формування аналітичного забезпечення та вдосконалення процесу оцінювання безпеки людського розвитку.

Наукові статті та інші публікації Дем'яненко А. А. відображають положення отриманої дисертанткою наукової новизни. З наукових праць у

співавторстві використано лише ті ідеї та положення, які є особистим здобутком дисертантки. Основні результати дослідження доповідались та схвалені під час науково-практичних конференцій різного рівня та впроваджені в практику діяльності підприємства, установ та організації.

Дисертація Дем'яненко А. А. за змістом відповідає спеціальності 051 «Економіка», за якістю теоретичних і методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Обрану тему дисертаційної роботи необхідним чином розкрито; поставлену мету досягнуто; завдання дисертаційної роботи виконано; результати дослідження мають наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність.

Дисертація Дем'яненко А. А. «Аналітичне забезпечення оцінювання безпеки людського розвитку» за своїм змістом відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а її авторка – Дем'яненко Аліна Анатоліївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

докторка економічних наук,
професорка, завідувачка кафедри
економічної теорії
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Л. С. Шевченко
Л. С. Шевченко

